

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L3@regeringskansliet.se

Kulturrådets remissyttrande över promemorian Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (Ds 2021:30) (JU2021/03517)

Kulturrådet är en myndighet under Kulturdepartementet med uppgift att verka för kulturens utveckling och tillgänglighet. Det gör vi bland annat genom att fördela och följa upp statliga bidrag till offentliga och fria kulturaktörer. Utgångspunkt för vårt uppdrag är de kulturpolitiska målen.

Sammanfattning

Kulturrådet har gått igenom de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där och tillstyrker i huvudsak förslagen. Kulturrådet bedömer att de föreslagna ändringarna i stort upprätthåller en rimlig balans mellan rättighetsinnehavares och användares legitima intressen givet de ramar som EU har satt.

Kulturrådet anser därmed att avvägningarna som i förslaget gjorts mellan inskränkningar i upphovsrätten och de angränsande rättigheterna som ska möjliggöra text- och datautvinning, underlätta undervisning och möjliggöra bevarande av kulturinstitutioners samlingar och de föreslag som syftar till att förstärka upphovspersonernas och konstnärernas rätt till skäligen ersättning, rätt till omprövning av avtalad ersättning, rätt till information och rätt att häva avtal om exklusiv överlåtelse som inte utnyttjas inom skäligen tid följer direktivets bestämmelser.

Kulturrådet är dock enig med att det, som promemorian föreslår, finns ett behov av en framtida översyn för att säkerställa upphovspersoners och konstnärers rätt till lämplig, skäligen och proportionell ersättning för sina verk på den digitala marknaden.

Vidare så ser Kulturrådet positivt på att användningen av avtalslicenser tryggas då förfarandet styrker upphovspersoner och konstnärers immateriella rättigheter.

Kulturrådet har inga synpunkter i sak på förslaget att det införs ett upphovsrättsligt ansvar för vissa leverantörer av onlinetjänster i enlighet med direktivet. Däremot ser myndigheten, som användare av sådana onlinetjänster, bland annat ett behov av vägledning när det gäller hur man som användare kan gå tillväga för att meddela tjänsteleverantören att innehållet är upphovsrättsligt klarerat.

Kulturrådet föreslår att begreppet upphovsman i lagstiftningen ersätts med det könsneutrala och numera vedertagna upphovsperson.

Kulturrådets synpunkter i övrigt avser främst de föreslagna ändringarna i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Kulturrådets synpunkter

Användning av verk i samband med undervisning (13 § URL)

Kulturrådet tillstyrker att den föreslagna inskränkningen om användning av verk i samband med undervisning, som föreslås införas i 13 §, omfattar alla former av tillgängliggörande och såväl analog som digital användning trots att artikel 5 i direktivet tar sikte på endast digital användning. Detta utifrån det kulturpolitiska målet att barn och ungas rätt till kultur särskilt ska uppmärksammas.

Framställning av exemplar för text- och datautvinning (15a-16 och 16e §§ URL)

Kulturrådet delar i huvudsak promemorians slutsatser hur kulturarvsinstitutioner, forskningsinstitutioner och arkiv ska definieras men anser att mer vägledning kring detta vore önskvärt, särskilt för de kulturarvsinstitutioner, bibliotek och arkiv som inte självklart omfattas av begreppen.

Kulturrådet ställer sig positiv till att rätten till exemplarframställning av verk i de nya föreslagna inskränkingsbestämmelserna om text- och datautvinning, med undantag för datorprogram när det gäller text- och datautvinning för forskningsändamål inte är uttryckligen begränsad till verk i viss format eller till framställning av exemplar i visst format enligt promemorian.

Att förslaget använder begreppet "vetenskaplig forskning" medför en otydlighet avseende att konstnärlig forskning även ska omfattas av bestämmelsen. Jämför Högskolelagen 1 kap 2 §: "Vad som i fortsättningen sägs om forskning avser även konstnärlig forskning, om inte något annat anges särskilt." I promemorian anges att konstnärlig forskning avses inkluderas och Kulturrådet föreslår därmed att lagtexten förtydligas, till exempel genom att enbart använda begreppet "forskning".

Kulturrådet tillstyrker förslaget att 16 § utvidgas till att även omfatta kulturarvsinstitutioners, och med detta också arkivs, rätt att bland annat framställa exemplar för bevarandeändamål. Kulturrådet tillstyrker vidare den föreslagna rätten för kulturarvsinstitutioner i 16 e § URL att framställa exemplar av verk som ingår i de egna samlingarna, men som inte finns i handeln, och överföra dessa till allmänheten.

Rätt till ersättning, information och hävning av avtal (29-29 e §§ URL)

Kulturrådet tillstyrker förslagen avseende upphovspersoners rätt till ersättning, information och rätt att häva avtal.

Kulturrådet anser dock att regeln om rätt till ytterligare skälig ersättning är otydligt formulerad i lagförslaget. Kulturrådet föreslår att den svenska lagtexten lägger sig närmare direktivet för att visa förslagets intentioner även i lagtexten avseende att upphovspersoner och konstnärers rätt att göra anspråk på ytterligare, lämplig och skälig

ersättning från avtalspart avseende utnyttjande av deras rättigheter om den överenskomna ersättningen visat sig vara oproportionerligt låg i förhållande till alla senare relevanta direkta och indirekta intäkter som härrör från verken.

Utgivare av presspublikationer (48 b, c, och d §§ URL)

Enligt förslaget ska de upphovspersoner vars verk ingår i en presspublikation ha rätt till "lämplig ersättning". Kulturrådet föreslår dock att begreppet "skälig ersättning" som är ett vedertaget begrepp används alternativt "lämplig, skälig och proportionell ersättning".

Det framgår inte av utredningen om rätten till ersättning även omfattar närstående rättigheter, närmare bestämt fotografiska bilder vilket bör definieras.

Vidare så vill Kulturrådet framföra att syftet enligt artikel 15 är att både utgivare och upphovspersoner ska ha nytta av införandet av den nya ensamrätten och att den enligt artikel 15.2 (som enligt förslaget inte ska återges i den svenska lagtexten) nya ensamrätten inte ska på något sätt påverka de rättigheter som unionsrätten ger upphovspersoner och andra rättsinnehavare när det gäller de verk och andra prestationer som ingår i en presspublikation. Detta bör tydligt framgå av författningskommentaren eller säkerställas på annat sätt om det inte kan tas med i lagtexten.

Fria återgivning av bildkonstverk (49a § URL)

Kulturrådet tillstyrker i huvudsak promemorians förslag att ensamrätten för framställare av fotografiska bilder inte ska omfatta fotografier vars huvudsakliga motiv utgörs av ett bildkonstverk för vilket upphovsrätt inte längre gäller men anser att omfattningen av regeln bör tydliggöras i författningskommentaren i och med att innebörden och tolkningen av begreppet "bildkonstverk" i sammanhanget är otydligt.

Den närstående rätten till en fotografisk bild är inte harmoniserad vilket innebär att medlemsländerna själva har en möjlighet att bestämma skyddsomfånget och den uppdelning som föreslås i författningskommentaren avviker till synes från domstolspraxis på området.

Upphovsrättsligt ansvar för vissa leverantörer av onlinetjänster (52 § URL)

Kulturrådet har inga synpunkter i sak på förslaget. Däremot ser myndigheten, som användare av berörda leverantörers onlinetjänster, ett behov av tydliga riktlinjer för hur leverantörerna ska gå tillväga för att säkerställa att de åtgärder som vidtas för att hindra att olovligt innehåll inte hindrar lagligt innehåll, samt hur man som användare ska gå tillväga för att informera leverantören att innehåll som läggs upp är upphovsrättsligt klarerat

Handläggning av ärendet

Remissyttrandet har beslutats av generaldirektör Kajsa Ravin efter föredragning av chefsjurist Greta von Rosen Stövind.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.